

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

_____ проф. Лазаренко Н. І.
« ____ » _____ 2021 р.

**ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
із журналістського фаху**

для вступу на СВО магістра
спеціальності 061 Журналістика

Голова фахової атестаційної комісії

доц. Каленич В.М.

Вінниця – 2021

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ.

Методологія наукового пізнання і журналістика. Предмет і завдання курсу. Огляд вітчизняної і зарубіжної літератури. Поняття «метод» і «методологія». Методи наукового пізнання. Індукція і дедукція як методи журналістського дослідження. Методи журналістської творчості. Міждисциплінарні методи журналістики. Соціологічні методи в журналістиці. Методи збору емпіричних даних. Якість, надійність і достовірність інформації, одержаної методом спостереження. Метод «Журналіст змінює професію». Контент-аналіз – метод вивчення документів. Аналіз документів у журналістиці. Інтерв'ю як метод збору інформації. Телефонне опитування. Процес написання журналістського тексту. Правило «наближення» інтересів у виборі теми. Композиційні прийоми побудови твору. Плани журналістських текстів. План перевернутої піраміди. Хронологічний план журналістського тексту. План «погляд у минуле». План типу «пісочний годинник». Методи і прийоми написання журналістського тексту. Методи пред'явлення елементарних виражальних засобів фактологічного та культурологічного рядів. Методи наслідково-образного узагальнення. Оформлення тексту. Засоби і стилістичні прийоми побудови заголовків. Підзаголовковий рядок. Закінчення журналістського матеріалу.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- методи, які використовуються в науці і журналістиці;
- характеристики найбільш використовуваних в мас-медіа методів наукового пізнання;
- методи збору емпіричних даних;
- модифіковані жанри, які можуть належати як до інформаційних, так і до аналітичних: кореспонденція, звіт, інтерв'ю, бесіда, опитування;
- журналістське розслідування – синтетичний жанр аналітичної журналістики;
- композиційні прийоми побудови твору;
- процес написання журналістського тексту;

Вступник повинен уміти:

- правильно будувати журналістський твір;
- збирати інформацію, працювати з документами;
- писати журналістський твір;
- користуватися різними жанрами журналістських творів.;
- правильно застосовувати методи збору інформації.

Рекомендована література:

1. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми: наук.видання / Укл.: Петрів Т., Сафаров А., Сюмар В., Чекмишев О., – К.: Ніч лава, 2006. – 100 с.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості. Підручник. – Львів: ПАІС, 2008. – 270 с.
3. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с
4. Капрон Рене Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед прес. – К.: Видавничий дім: «Києво-Могилянська Академія», 2005.
5. Мельник Г. С., Тепляшина А.Н. Основы творческой деятельности журналиста. – СПб.: Питер, 2006. – 270 с.
6. Українське законодавство: засоби масової інформації / Підготовлено Програмою правового захисту та освіти ЗМІ IREX У-Медіа. – К., 2004. – 368 с.
7. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики: Підручник-практикум. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2004. – 98 с.

ЖАНРИ ЖУРНАЛІСТИКИ. Еволюція поняття «жанр». Тракткування жанру у журналістиці. Залежність жанру від об'єкта відображення, призначення твору, масштабу охоплення дійсності та літературно-стилістичних засобів втілення задуму. Критерії поділу творів журналістики на жанри. Три групи жанрів журналістики (інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні). Журналістська практика як основа формування жанрів. Вторинність жанру стосовно задуму і мети. Інформаційні жанри. Методика роботи над інформаційними жанрами. Загальні вимоги до інформаційного відтворення. Специфіка журналістського аналізу. Аналіз і синтез як найпоширеніші методи пізнання. Відмінність між новинною та аналітичною журналістикою. Кваліфікаційна вимога до журналіста-аналітика. Взаємозв'язок між новинною та аналітичною журналістикою. Журналістське розслідування як одна із форм аналітичної журналістики. Аналітичні жанри. Загальна характеристика аналітичних жанрів. Методика роботи над аналітичними жанрами. Художньо-публіцистичні жанри. Методика роботи над художньо-публіцистичними жанрами. Поняття про публіцистичний метод. Публіцистика і публіцистичність. Образність як особливість журналістського тексту.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- ключові теоретичні поняття, що залучаються в процесі вивчення курсу;
- основні функції жанрів журналістики;
- предмет конкретного жанру;
- творчість провідних представників української журналістики.

Вступник повинен уміти:

- опрацьовувати першоджерела, літературно-критичні праці й користуватися довідковою літературою, що стосується проблематики жанрів журналістики;
- відрізняти жанри журналістики;
- відбирати та аналізувати факти для підготовки інформаційних, аналітичних, художньо-публіцистичних матеріалів для ЗМІ;
- готувати матеріали для газет, радіо, телебачення, використовуючи для розкриття теми відповідні жанри журналістики;
- крізь призму жанрового предмета осмислювати зміст та обсяг твору;
- практично використовувати жанри у повсякденній та майбутній творчій діяльності;
- виробляти та відстоювати власну позицію під час розв'язання порушених проблем шляхом ведення дискусії.

Рекомендована література:

1. Вартанов Г. І. Короткий довідник газетного працівника. – К., 1989.
2. Гід журналіста: Збірка навчальних матеріалів. – К., 1999.
3. Глушко О. М. Журналістське розслідування. Історія, теорія, практика. – К., 2000.
4. Григораш Д. Журналістика у термінах і виразах. – Львів, 1974. – С. 138 – 139.
5. Еверетт Девід. Учбовий посібник репортера. – К., 1999.
6. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – 2-е вид., переробл. і допов. – Львів: ПАІС, 2004.
7. Здоровега В. У майстерні публіциста. – Львів, 1969.
8. Капелюшний А. Ю. Практичний посібник-довідник журналіста. – Львів, 2004.
9. Качкан В. А. Жанри публіцистики. – К., 1988.
10. Кузнецова О. Аналітичні методи в журналістиці / 2-е вид., доповн. – Львів, 2002.
11. Марущак В. І. Школа журналіста: Навчальний посібник. – Терно-піль: Мандрівець, 2009.
12. Мельник Г. С., Виноградова С. М. Деловая журналистика: учебное пособие. – СПб.: Питер, 2010.
13. Михайлин І. Л. Основи журналістики: Підручник. – Харків, 2002.
14. Москаленко А. З., Лизанчук В. В., Качкан В. А. Методичні вказівки до вивчення теми «Інформаційні жанри газети». – К., 1990.
15. Нерух О. О. Першооснови журналістської творчості: Навчальний посібник. – Харків, 2000.
16. Основи журналістики: Навчально-методичний посібник для само-стійного вивчення дисципліни / Укладач Й. М. Гах. – Івано-Франківськ: ІМЕ «Галицька академія», 2007.
17. Прохоров Е. Искусство публицистики. – М., 1986.

ТЕОРІЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ. Поняття про масову комунікацію. Предмет і базові аспекти теорії комунікації. Комунікація як предмет вивчення і дослідження. Розвиток теорії масової комунікації та

інформації в ХХІ ст. Зміст і засоби мовної комунікації. Природа масової комунікації. Система масової комунікації. Різновиди комунікацій. Міжособистісні, спеціалізовані і масові комунікації. Типи, форми і моделі комунікації. Особливості виникнення і розвиток міжособистісної спеціалізованої і масової комунікації. Функції масової комунікації. Спеціалізовані комунікація. Сутність масової комунікації. Функції соціальної комунікації. Аудиторія комунікації. Зворотний зв'язок у системі взаємодії комунікатора з масовою аудиторією. Масова комунікація у сферах зв'язків і відносин. Бар'єри комунікації і спотворення інформації. Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Цілі комунікатора. Комунікативні ролі. Комунікативна сфера. Комунікативна особистість. Вимоги до якостей комунікатора. Особистість у системі соціальної комунікації. Маси. Поняття про маси. Визначення мас. Види мас. Настрої, думки, свідомість і поведінка мас. Професіонали масового спілкування. Поняття про професійного комуніканта. Типи комунікантів у масовій комунікації. Творче й виробниче в діяльності професійних комунікантів. Поняття про масовокомунікаційний вплив. Концептуальні та професійні засади масовокомунікаційного впливу. Види масовокомунікаційного впливу (масове застереження, масова сугестія, масова маніпуляція). Технологія масовокомунікаційного впливу. Ефекти в масовій комунікації. Ефективність та дієвість. Теорії масової комунікації. Зіставний аналіз теорії масової комунікації. Основні теорії масової комунікації. Макквейлова теорія масової комунікації. Моделі масової комунікації. Модель комунікації як трансмісії. Модель експресивна або ритуальна. Модель розголосу. Модель рецепції: кодування й декодування повідомлення. Масова комунікація в державі. Інформаційний простір держави. Органи керування інформаційним простором. Інформаційна політика держави. Інформаційна галузь держави. Інформаційна безпека держави, інформаційні війни, види інформаційної зброї, методи інформаційного захисту.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- що таке масова комунікація;
- хто є учасниками масового спілкування;
- хто такі маси;
- яку роль виконують журналісти в середовищі масового спілкування поряд із іншими учасниками цього процесу;
- засоби і методи впливу на маси;
- вплив та його результати (ефекти). Ефективність впливу на маси;
- значення масової інформації для отримання медіаефектів;
- теорії масової комунікації.

Вступник повинен уміти:

- робити зіставний аналіз теорій масової комунікації;

- розрізняти учасників масового спілкування за функціями, завданнями, методами, засобами праці тощо;
- відсторонюватися від виконання невластивих своїй професії, але властивих іншим учасникам масового спілкування функцій;
- коректно працювати зі своєю аудиторією як виявом маси;
- відповідально ставитися до масової інформації;
- відстоювати свою професійну точку зору щодо місця і ролі своєї професії в структурі масового спілкування;
- правильно організовувати свою працю, користуватися відповідною своїй професії технологією праці.

Рекомендована література:

1. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. – К.: Освіта, 1999. – 351 с.
2. Масова комунікація: Підручник / А. З. Москаленко, Л. В. Губерський, В. Ф. Іванов, В. А. Вергун. – К.: Либідь, 1997.— 216 с.
3. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. – К.: Видавничий центр “Київський університет”, 1999.— 308 с.
4. Різун В. В. Маси. – К.: Видавничий центр “Київський університет”, 2003.— 118 с.
5. Різун В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 “журналістика та інформація” / В.В. Різун. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2008. – 260 с.

ТЕОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ. Журналістика як галузь суспільно-політичної інформаційної діяльності. Поняття інформація. Інформація як основний об’єкт діяльності журналіста. Ознаки масової інформації. Місце і роль ЗМІ в сучасній суспільній структурі. Формування громадської думки та свідомості людей. Ознаки та етапи формування. Соціальні та технічні передумови виникнення преси. Винайдення радіо і розвиток радіомовлення в першій половині ХХ ст. Свобода преси та журналістської діяльності. Поняття свободи преси як відображення специфічного становища журналістики в суспільстві. Чотири моделі розвитку сучасних ЗМІ. Історія цензури. Самоцензура як запорука громадської відповідальності. Розвиток свободи преси в Україні. Правові основи функціонування журналістики. Проблеми соціально-правової регламентації діяльності ЗМІ в Україні. Права та обов’язки працівників ЗМІ відповідно до законодавства про пресу. Діяльність міжнародних правозахисних журналістських організацій. Основні міжнародні документи щодо правової регламентації функції ЗМІ. Основи журналістської етики. Основні принципи та норми етичної діяльності журналістів. Система етичних зв’язків журналіста при виконанні професійних обов’язків. Кодекси етики українського журналіста. Законодавчі межі та відповідальність у сфері журналістської етики. Міжнародні кодекси професійної етики журналістів. Принципи діяльності та функції

журналістики. Результативність журналістської творчості. Журналістика як вид творчості.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- основні концепції теорії інформації;
- основні методи вимірювання й оцінювання загальних та спеціальних властивостей інформації;
- основні види журналістських жанрів;
- основні види опрацювання жанрів;
- функціонування сучасних жанрів;
- основні принципи та норми етичної діяльності журналіста.

Вступник повинен уміти:

- професійно аналізувати суспільні явища;
- відстоювати права працівників ЗМІ відповідно до законодавства про пресу;
- використовувати етичні зв'язки журналіста при виконанні професійних обов'язків.

Рекомендована література:

1. Здоровега В.Й. Вступ до журналістики / В.Й. Здоровега. –Л.,1995.
2. Здоровега В.Й. Преса і влада / В.Й. Здоровега // Укр. періодика: історія і сучасність: тези дон. і новітомл. Всеукр. наук.-теорет. конф. 9–10 груд. 1993 р. – Л., 1993. – С. 8–13.
3. Здоровега В.Й. Українська періодика у сучасному національному просторі /В.Й. Здоровега // Укр. періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. Третьої всеукр. наук.-теорет. конф. 22–23 груд. 1996 р. – Л., 1995. – С. 11–18.
4. Кодекс професійної етики українського журналіста // Журналіст України. – 1997. – № 5–6.
5. Москаленко А.З. Вступ до журналістики / А.З. Москаленко. – К.: Школяр, 1997. – 297 с.
6. Приступенко Т.О. Свобода преси в Україні / Т.О. Приступенко // Журналіст України. – 1994. – № 1–2. – С. 12–14.
7. Приступенко Т.О. Тенденції розвитку свободи преси в Україні / Т.О. Приступенко // Вісн. Київ, ун-ту. – К., 1993. – С. 31–42. – Сер. Журналістика.
8. Приступенко, Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : навчальний посібник / Т. О. Приступен-ко. – К. : Інститут журналістики, 2004. – 375 с.
9. Приступенко Т.О. Правові засади функціонування сучасних засобів масової комунікації України : монографія / Т.О. Приступенко ; за ред. В. В. Різуна ; Київ. нац. ун-т імені Т.Г. Шевченка – К., 2000.
10. Різун В.В. Роль ЗМК в демократичному суспільстві / В.В. Різун// Публіцистика і політика: зб. наук, праць / за ред. проф. В.І. Шкляра. – К., 2001. – Вил. 2.

11. Шкляр В.І. Преса керована і преса керуюча / В.І. Шкляр // Українська періодика: історія і сучасність : тези доп. і повідомл. Всеукр. иаук.-теорст. копф. 9–10 груд. 1993 р. – Л., 1993. – С 13–17.
12. Шкляр В.І. Соціальна норма і престиж преси / В.І. Шкляр // Укр. періодика: історія і сучасність / за ред. М.М. Романюка. – Л., 1997. – С. 25–28.

СОЦІОЛОГІЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ. Загальне поняття про соціологію. Походження терміну «соціологія». Визначення соціології як науки. Соціологія у колі інших наук. Конкретне соціологічне дослідження. Роль програми в соціологічному дослідженні. Логіка соціологічного дослідження. Мета, завдання, об'єкт й предмет соціологічного дослідження. Структура і зміст соціології масових комунікацій. Соціологія громадської думки і журналістика. Історія вивчення громадської думки. Поняття «громадська думка». Соціологія громадської думки. Фактори, що впливають на формування громадської думки: тип суспільства, ступінь розвитку демократичних свобод. Об'єкт і суб'єкт громадської думки. Роль засобів масової комунікації у формуванні громадської думки. Соціологічне вивчення комунікатора. Комунікатор як об'єкт соціологічного дослідження. Основні напрямки вивчення комунікатора. Взаємовідношення комунікатора з іншими складовими комунікаційного процесу. Робота комунікатора над текстом матеріалу та її дослідження. Творча самостійність журналіста. Комунікатор і аудиторія. Канали комунікації як об'єкт соціологічного дослідження. Соціологічні дослідження аудиторії засобів масових комунікацій. Аудиторія засобів масових комунікацій. Розвиток конкретних соціологічних досліджень аудиторії. Історія вивчення аудиторії. Напрямки вивчення аудиторії. Показники реальної поведінки аудиторії. Вивчення ефективності роботи засобів масової комунікацій. Ефективність журналістики як об'єкт соціологічного дослідження. Потенційна і реальна ефективність. Дослідження ефективності. Шляхи її підвищення. Ефективність і дієвість: взаємозв'язок і засоби дослідження. Соціологічні методи дослідження засобів масової комунікації.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- поняття масова комунікація, теорії масовокомунікаційної діяльності;
- історію соціології масової комунікації;
- методи дослідження масової комунікації;
- складові когнітивної моделі комунікації.

Вступник повинен уміти:

- самостійно проводити соціологічні дослідження;
- робити соціологічні підрахунки;
- проводити соціологічні опитування;
- досконало проводити дослідження за допомогою методів моніторингу та контент-аналізу;
- застосовувати свої знання на практиці.

Рекомендована література:

1. Грушин Б.А. Мнения о мире и мир мнений: Проблемы методологии исследования общественного мнения. - М.: Политиздат, 1967. - 400 с.
2. Грушин Б.А. Эффективность массовой информации и пропаганды: понятие и проблемы измерения. - М.: Знание, 1979. - 64 с.
3. Иванов В. Ф. Соціологія масової комунікації: Навч. посіб. – К.: Київ. ун-т, 2000.
4. Коробейников В.С. Анализ содержания материалов пропаганды // Проблемы социальной психологии и пропаганда. - М.: Политиздат, 1971. - С. 70-92.
5. Коробейников В.С. Редакция и аудитория: Социологический анализ. - М.: Мысль, 1983. - С. 3-244.
6. Кропотков Л.А. Журналистика на путях социологии: Методы социологического исследования в журналистской практике. Учеб.пособие. Свердловск: УГУ, 1976. - 69 с.
7. Лизанчук В.В., Кузнецова О.Д. Методи збирання і фіксації інформації в журналістиці: Навч. посібник. - К.: НМК ВО при Мінвузі УРСР, 1991. - С. 44.
8. Лубкович І. М. Соціологія і журналістика / І. М. Лубкович. – Львів, 2005.
9. Массовая информация в советском промышленном городе: Опыт комплексного социологического исследования / Под общ. ред. Б.А.Грушина, Л.А.Оникова. - М.: Политиздат, 1980. - С. 360.
10. Пэнто Р., Гравитц М. Методы социальных наук. - М.: Прогресс, 1972. - С. 152-156, 197-305, 325-326, 353-602.
11. Рабочая книга социолога / Отв. ред. Г.В. Осипов. - М.: Наука, 1976. - С. 3-163, 298-479.
12. Смирнова М.Г. Социологические исследования печати, радио и телевидения в развитых капиталистических странах. Учеб.-метод.пособие. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. - С. 3-67, 72-79.
13. Федотова Л.Н. Контент-аналитические исследования средств массовой информации и пропаганды: Учеб.-метод. пособие по курсу "Методика конкретно-социологических исследований и журналистика". - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988. - 77 с.
14. Шумилина Т.В. Методы сбора информации в журналистике: Учеб.-метод. пособие. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. - 80 с.

ГАЗЕТНО-ЖУРНАЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА. Журналістика як система органів масової інформації. Види журналістики. Система органів масової інформації як єдність компонентів, які виникли в різні історичні періоди. Сучасна журналістика як сукупність усіх наявних на даний історичний момент органів масової інформації, функціонування яких спричинене суспільними потребами в інформації, попитом аудиторії. Основне призначення системи журналістики. Чотири основних види журналістики. З історії газетних видань. Перші газетно-журнальні видання на Поділлі. Атрибутові особливості преси. Найважливіша ознака друкованої журналістики. Переваги преси у порівнянні з радіо, телебаченням. Програшні моменти преси перед іншими засобами масової інформації. Газетні видання. Поняття та особливості. Газетні видання – необхідний компонент системи друкованих ЗМІ. Визначення терміну «газета». Тижневик-газета, газети-дайджести, додатки до газет. Зовнішні особливості газети. Характеристика сучасних газетних видань України. Класифікація сучасних українських

газетних видань. Журнальні видання. Поняття та особливості. Журнальні видання як друковані періодичні зброшуровані зшитки, покликані інформаційно, аналітично та публіцистично відтворювати дійсність. Періодичність журнальних видань. Зовнішні особливості. Види журнальних видань. Характеристика та класифікація сучасних журналів.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- ключові теоретичні поняття, що залучаються в процесі вивчення курсу;
- основні види журналістики;
- історію розвитку газетно-журнальних видань;
- характеристики та класифікацію сучасних газетних та журнальних видань;

Вступник повинен уміти:

- опрацьовувати першоджерела, літературно-критичні праці й користуватися довідковою літературою, що стосується газетно-журнальної журналістики;
- розрізняти видання за періодичністю, типоформуальними ознаками;
- готувати матеріали для газет і журналів, використовуючи для розкриття теми відповідні жанри журналістики;
- характеризувати особливості матеріальної конструкції та внутрішнього наповнення газетно-журнальних видань.

Рекомендована література:

1. Здоровега В.Й. Вступ до журналістики / В. Й. Здоровега. –Л,1995.
2. Гід журналіста: Збірка навчальних матеріалів. – К., 1999.
3. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості. Підручник. – Львів: ПАІС, 2008. – 270 с.
4. Григораш Д. Журналістика у термінах і виразах. – Львів, 1974. – С. 138 – 139.
5. Михайлин І. Л. Основи журналістики: Підручник. – Харків, 2002.
6. Основи журналістики: Навчально-методичний посібник для само-стійного вивчення дисципліни / Укладач Й. М. Гах. – Івано-Фран-ківськ: ІМЕ «Галицька академія», 2007.
7. Недопитанський М. Журналістська майстерність: репортерський досвід: практ. посіб. – К.: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2009. – 76 с.

ТЕЛЕЖУРНАЛІСТИКА. Телебачення в системі ЗМІ. Основні поняття, тенденції, напрями тележурналістики. Телебачення як об'єкт культурології та соціології. Функції телебачення. Функції засобів масової інформації. Історія розвитку телемовлення. Телебачення як процес поширення інформації.

Жанри телевізійної журналістики. Принципи визначення жанрів. Інформаційні, аналітичні, художні жанри. Нові жанри сучасного телебачення. Синкретизм тележанрів: причина та наслідки. Види інформації в контексті телемовлення. Вимоги до новин на ТБ. Джерела інформації. Репортаж як ключовий жанр телемовлення. Група аналітичних жанрів. Художньо-документальні жанри. Ігрові жанри сучасного телебачення. Виразальні засоби телебачення. Майстерність диктора і ведучого. Особливості роботи ведучого прямого ефіру. Етапи роботи над телевізійним продуктом. Типи комунікаторів на ТБ. Структура українського телевізійного простору. Аудиторія телебачення. Телевізійна аудиторія, її специфіка. Основні фактори впливу на телеаудиторію. Типологія телеаудиторії. Основні форми, принципи та методи її вивчення. Телевізійний сценарій. Операторська майстерність на телебаченні. Основи телемонтажу.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен **знати**:

- особливості телебачення в системі ЗМІ;
- специфіку сучасного етапу розвитку телемовлення;
- основні історичні етапи функціонування ТБ;
- жанрову систему телевізійної журналістики;
- виразальні засоби телебачення;
- особливості знімання та монтажу програм;
- принципи формування телевізійної аудиторії;

Вступник повинен **уміти**:

- аналізувати та складати програмну сітку телемовлення;
- написати сценарій телепрограми;
- використовувати набуті знання у процесі створення якісного телевізійного продукту.

Рекомендована література:

1. Багиров Э. Очерки теории телевидения. — М.: Искусство, 1978.
2. Бобчук Е. Прямий ефір: з чого все починалось // Журналіст України. — 2001. — № 5.
3. Бочаров Г. Профессия – репортер // Комсомол. правда. — 1981. — 21 июня.
4. Вольнец М. Принципы работы телеоператора со светом. — М., 1997.
5. Голядкин Н. Краткий очерк становления и развития отечественного и зарубежного телевидения. — М., 1996.
6. Голядкин Н. Творческая телереклама. Из американского опыта. — М., 1998.
7. Егоров В. Терминологический словарь телевидения: Основные понятия и комментарии. — М., 1997.
8. Егоров В. Телевидение между прошлым и будущим. — М., 1999.
9. Ефимова Н. Звуковое решение телевизионных программ: Учеб. пособие. — М., 1999.

10. Ильин Р. Основы телевидения. — М.: ВГИК, 1976.
11. Канюка С., Ілляшенко М. Тележурналістика: документальний фільм. — К., 1992.
12. Кузнецов Г. Так работают журналисты ТВ: Учеб. пособие. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 2000.
13. Льюис Б. Диктор телевидения. — М., 1973.
14. Макарова С. Техника речи: Учеб. пособие для дикторов телевидения и радиовещания. — М., 1995.
15. Сенкевич М. Культура телевизионной и радиоречи: Учеб. пособие. — М., 1996.
16. Сучасна українська журналістика: Поняттєвий апарат / За ред. А. З. Москаленка. — К., 1997.
17. Телевизионная журналистика: Учебник. — 2-е изд. — М.: Изд-во МГУ, 1998.
18. Цвик В. Телевидение: системные характеристики. — М., 1998.

РАДІОЖУРНАЛІСТИКА. Радіомовлення у системі засобів масової інформації. Організація, особливості діяльності та функціонування сучасного радіомовлення України. Функції та характерні особливості радіомовлення. Особливості програмування та типи радіопрограм. Планування роботи радіостанцій: особливості «тематичного планування», співвідношення інформаційних, аналітичних та музичних елементів, вимоги до журналістів. Організація мовного дня: вибір часу для кожної програми, особливості побудови ранкових, денних, вечірніх та нічних відрізків часу, суботніх та недільних програм. Поєднання у програмі різних видів мовлення, форм передач, жанрів. Типи радіопрограм: інформаційні, інформаційно-аналітичні, інформаційно-публіцистичні, культурно-просвітницькі, пізнавально-розважальні, спеціалізовані, спортивні, ігрові, дитячі та молодіжні. Функціональна типологія радіопрограм у концепції В. В. Смирнова. Композиція програм. Поняття та сутність «прямого ефіру». Два види передач «прямого ефіру» — зі студії та з місця події. Творча поведінка, особливості, навички і майстерність роботи радіожурналіста у «прямому ефірі». Інформаційні жанри радіожурналістики. Жанр як певний тип журналістського твору. Диференціація понять «жанр» і «форма». Типи інформаційних програм. Радіомовлення (замітка). Інтерв'ю. Репортаж — найпоширеніший жанр радіомовлення. Характерні особливості радіозвіту. Огляд преси. Аналітичні жанри радіожурналістики. Поняття про аналітичні жанри радіожурналістики. Документально-художні жанри радіожурналістики. Поняття про документально-художні жанри. Жанри цієї групи іменуються також художньо-публіцистичними, тому що в них поєднано інформативний початок, авторську індивідуально-почуттєву оцінку й образне уявлення про людину або подію. Радіонарис — розповідь — фейлетон. Документальна драма. Радіокомпозиція.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- роль і місце радіомовлення в системі ЗМІ та сучасному суспільстві;
- структуру, призначення, особливості функціонування сучасних радіостанцій;
- основні історичні етапи розвитку світового та українського радіомовлення;
- головні поняття та категорії радіожурналістики;
- різноманітність наукових підходів до теорії радіожурналістики;
- особливості жанрів радіожурналістики, їх композицію;
- систему виражальних засобів радіомовлення;
- вимоги до виразного читання повідомлень;
- специфіку діяльності форматних радіостанцій;
- методи роботи зі слухацькою аудиторією;

Вступник повинен уміти:

- застосовувати теоретичні та історичні знання у своїй практичній діяльності;
- аналізувати явища, що відбуваються в радіожурналістиці;
- володіти навичками написання радіоматеріалів у різних жанрах, виразного читання повідомлень;
- використовувати різноманітні виражальні засоби у процесі підготовки радіоматеріалів;
- володіти методами роботи з радіоаудиторією.

Рекомендована література:

1. Бараневич Ю.Д. Жанры радиовещания. – Киев–Одесса, 1978.
2. Гоян О. Радіостанція як ділове підприємство. – К., 2001.
3. Закони України: «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про авторське право та суміжні права», «Про державну таємницю», «Про інформаційні агентства», «Про рекламу», «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення».
4. Лизанчук В.В. Радіожурналістика: засади функціонування. – Львів, 2000.
5. Миронченко В.Я. Основи інформаційного радіомовлення. – К., 1996.
6. Радиожурналистика: Учебное пособие для ВУЗов / А.А. Шерель, Н.С. Барабаш, Л.Д. Болотова, В.В. Гаспарян и др. – М., 2000.
7. Радиожурналистика. Учебник для ВУЗов / Под ред. А.А. Шереля. – М., 2002.
8. Ружников В.Н., Тхагушев И.Н., Любосветов Д.И. и др. Основы радиожурналистики. – М., 1984.
9. Смирнов В.В. Жанры радиожурналистики: Учебное пособие для вузов. – М., 2002.
10. Смирнов В.В. Информационные жанры радиовещания. – Ростов-на-Дону, 1997.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ. Передумови виникнення та національні джерела української журналістики. Економічні, політичні, технічні та культурні передумови зародження журналістики. Особливості виникнення журналістики в Україні. «Літопис Руський», публіцистика Київської Русі, кобзарство та історична усна народна творчість, полемічна література, козацькі літописи, творчість мандрівних дяків як національні джерела української журналістики. Початковий етап виникнення журналістики в Україні. Перші періодичні видання. «Gazette de Leopold» – перша тижнева газета в Україні. Харківська журналістика 1810 – 1820-х років. Журнал «Харьковский Демокрит», «Украинский вестник», «Украинский журнал», газета «Харьковские известия». Українська альманахова журналістика 1830 – 1840-х років. Харківська школа романтиків і початки її видавничої діяльності. Альманахи «Утренняя звезда» і «Русалка Дністровая». Альманах Є. Гребінки «Ластівка». Українська журналістика в Росії в добу «великих реформ». Журнал «Основа» та його роль у розвитку української літератури. Наукові, публіцистичні та літературно-критичні матеріали «Основи». Газета Леоніда Глібова «Черниговский листок». Москвофільська журналістика. Газета «Зоря Галицька». Газета «Слово». Народовська журналістика («Вечерниці», «Мета», «Нива», «Русалка»). Радикальна журналістика. Журнал «Друг», «Громадський друг», «Дзвін», «Молот», журнали «Народ», «Хлібороб». Еміграційна журналістика. Українська журналістика в Росії. Російськомовна українська журналістика: «Киевский теле-граф», «Киевская старина». Журналістика і становлення національної самосвідомості українства.

Вимоги до знань і вмінь:

Вступник повинен знати:

- національні джерела української журналістики, економічні, політичні, технічні та культурні передумови її виникнення;
- специфіку суспільно-історичного контексту розвитку української журналістики XIX століття;
- ключові теоретичні поняття, що залучаються в процесі вивчення курсу;
- основні характеристики провідних напрямків розвитку української журналістики XIX століття;
- зміст творів, що виносяться для текстуального вивчення;
- відомості про життя й творчість провідних представників української журналістики XIX століття.

Вступник повинен уміти:

- опрацьовувати першоджерела, літературно-критичні праці й користуватися довідковою літературою, що стосується зародження та розвитку української журналістики в XIX столітті;

- характеризувати кожен із головних напрямків розвитку вітчизняної журналістики в позаминулому столітті в суспільно-історичному контексті й обґрунтовувати причини їх виникнення;
- аналізувати конкретні публіцистичні та інші праці, що належать піонерам української журналістики, з'ясовувати їхню культурно-історичну цінність в контексті розвитку тогочасного суспільства;
- виробляти та відстоювати власну позицію під час розв'язання порушених проблем шляхом ведення дискусії.

Рекомендована література:

1. *Бернштейн М. Д.* Журналістика // Історія української літератури: У 8 т. – К., 1968. – Т. 3. – С. 52 – 81.
2. *Дмитрук В. Г.* Нарис з історії української журналістики XIX ст. – Львів: Вища школа, 1969. – 145 с.
3. *Животко А.* Історія української преси / З передмовою К. Костева. – Мюнхен: Український технічно-господарський ін-т. 1989 -90. – 334 с.
4. Історія української дожовтневої журналістики. – Львів: Вища школа, 1983. – 511 с.
5. Історія української літературної критики. Дожовтневий період. – К.: Наукова думка, 1988. – 452 с.
6. Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: У 3 кн. / Упоряд. П. М. Федченко. – К.: Либідь, 1998. – Кн. 2. – 352 с.
7. *Кармазіна М. С.* Ідея державності в українській політичній думці (Кінець XIX – початок XX століття). – К., 1998. – 350 с.
8. *Крупський І. В.* Національно-патріотична журналістика України (друга половина XIX – перша чверть XX ст.) – Львів: Світ, 1995. – 184 с.
9. *Михайлин І. Л.* Історія української журналістики XIX століття: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 720 с.
10. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1994. – 2002. – Вип. 1 – 9.
11. *Погрібний А. Г.* Борис Грінченко. Нарис життя і творчості. – К.: Дніпро, 1988. – 268 с.
12. *Федченко П. М.* Матеріали з історії української журналістики. – К.: Вид-во Київського університету, 1959. – Вип. 1: Перша половина XIX ст. – 338 с.
13. *Федченко П. М.* Михайло Драгоманов: Життя і творчість. – К.: Дніпро, 1991. – 362 с.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Кількість правильних відповідей
180 – 200	A	відмінно	50–45
148-176	B	добре	44–37
116-144	C		36–29
84-112	D	задовільно	28–21
60-80	E	достатньо	20–15
0-59	FX	незадовільно	14 і менше